

УДК 37(092)(460)

Гаврилюк С. М.

аспірант кафедри педагогіки і методики викладання історії
та суспільних дисциплін
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ПОСТАТЬ ПАУЛЯ НАТОРПА У ФОКУСІ ДОСЛІДЖЕНЬ ІСПАНСЬКИХ ОСВІТЯН У ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Пауль Наторп (Paul Gerhard Natorp) (1854–1924) – німецький філософ, приналежав до Марбурзької школи неокантіанства. Його праці тематично й проблемно охоплювали історію філософії, логіку, психологію й соціальну педагогіку [1, с. 408].

Вивчивши концептуальні положення теорії соціальної педагогіки Пауля Наторпа, іспанський педагог, викладач права Гранадського університету Фернандо дель Ріо Урруті (Fernando del Río Urruti) (1879–1949) констатував, що соціальна педагогіка має особливе призначення – надати поштовху розвитку спільноти; досягти усвідомлення закону, який визначає чисту волю цієї спільноти [2, с. 2].

Фернандо дель Ріо Урруті пояснював, що соціальна педагогіка передбачає перспективу формування громадянського суспільства, адже шляхом соціального виховання можуть бути поєднані громадянські волі.

Також освітянин стверджував: “Концепт соціальної педагогіки передбачає встановлення відношення між спільнотою і вихованням. Питання має двоїстий характер: яке значення має спільнота у вихованні і чим є виховання для спільноти? Радикальне твердження нашої концепції соціальної педагогіки полягає ось у чому: визначальні умови виховання кореняться у спільноті, а умови спільноти – у вихованні” [3, с. 41]

І далі Фернандо дель Ріо Урруті конкретизував свій висновок: коли мета виховання полягає в тому, щоби формувати людину за допомогою людини, то вона не можлива поза спільнотою, адже кожна людина зростає у спільноті. Соціальна педагогіка визнає як принцип те, що виховання індивіда обумовлено соціальною спільнотою, так само, як ця спільнота обумовлена вихованням індивідів, які її складають [3, с. 42].

Знана іспанська педагогиня Марія де Маесту (Maria de Maeztu) (1882–1948) у статті “Соціальна педагогіка” (Nuevo Mundo, 1912) зазначала про актуальність досліджень із соціальної педагогіки, ініційованих професором Марбурзького університету Паулем Наторпом. Освітянка вважала себе

послідовницею видатного німецького філософа. У своїх публікаціях Марія де Маесту багато цитувала Пауля Наторпа.

На її погляд, соціальна педагогіка як наука змінювати суспільство за допомогою виховання, відповідного до прагнень та ідеалів членів суспільства, протиставлена індивідуальній педагогіці, котра мала за мету формування індивіда ізольованого, окремого, віддільного від спільноти [5, с. 43].

Марія де Маесту наголошувала, що соціально-педагогічна ідея Пауля Наторпа мала свій конкретно-історичний смисл, пов'язаний передусім із необхідністю надання серйозної освітньої підготовки для всіх народних класів, які беруть участь у суспільній праці [4, с. 7].

У лекційних виступах Марія де Маесту повсякчас згадувала Пауля Наторпа. Наприклад, розповідала про ідеї німецького педагога у циклі лекцій “Філософські основи педагогіки. Соціальна педагогіка” у березні 1917 року у мадридському Атенеї, а також у курсі лекцій, прочитаних студентам факультету гуманітарних наук аргентинського Університету Ла-Плати під назвою “Актуальна концепція великих педагогічних проблем” 1927 року [6, с. 16].

Таким чином, постать Пауля Наторпа привернула значну увагу іспанських освітян у першій третині XX століття, насамперед завдяки оригінальній авторській концепції соціальної педагогіки.

Список літератури

1. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
2. Rio Urruti F. Fundamento científico de la pedagogia social en Natorp. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de enero de 1911. № 601, año XXXV. P. 1–11.
3. Rio Urruti F. Fundamento científico de la pedagogia social en Natorp. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 28 de febrero de 1911. № 611, año XXXV. P. 33–43.
4. Maeztu M. Pedagogia social. *Nuevo Mundo*. 1912, Jueves de 28 de noviembre. № 986, año XIX. P. 7.
5. Зайченко Н. І. Іспанський педагогічний дискурс (кінець XIX – перша третина XX ст.): концептуалізація соціальної педагогіки: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 172 с.
6. Зайченко Н. І. Іспанський лекційний дискурс про соціальну педагогіку на межі XIX – XX століть. *Інноваційна педагогіка*. 2025. № 84. Т. 1. С. 14–18.